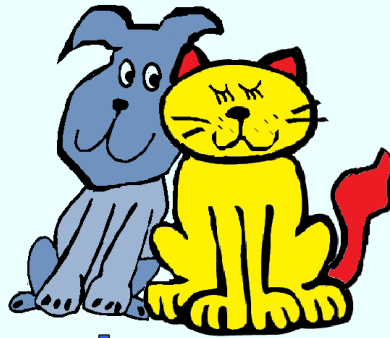

אנחנו שומרים על בעלי החיים

ילדים ובעלי חיים והגנה על זכויותיהם

כתיבה ישראלה פוקס, ריקי בצרי שפ"י משרד החינוך

לקראת יום זכויות מומלץ לקיים פעילויות ושיחות בנושא יחס הוגן לבעלי חיים וחובות בני האדם כלפיהם.

הצעות לפעילויות:

- לגילאי הגן: דיון בסיפורי ילדים "גם שוגי הרגיש יכול להרגיש" ו"מעשה בצב, כלב ושני ילדים"
- לגילאי היסודי וחטיבת ביניים: הפעילויות המוצעות יעסקו בתחומים הבאים:
1. הזדהות עם בעלי חיים - הבנת צרכים ורגשות.
2. צופים ומבינים - תצפית על בעלי חיים.
3. זכויות בעלי חיים ויחס הוגן כלפיהם.
- יש להתאים את התכנים לגיל הילדים
- לגילאי חטיבת ביניים וחטיבה עליונה: מומלץ לעסוק בדילמות מוסריות.

בעלי חיים, גם הגדולים והמאיימים שביניהם, אינם מסוגלים למחות על עוולות או להגן על עצמם. מורה אינו חייב לאהוב בעלי חיים, אך עליו לעודד יחס הוגן לבעלי חיים כמו גם לבני אדם. לקט הפעילויות בא ללמדנו על כך שלמרות שבעל החיים שונה מאיתנו ישלו רגשות וצרכים דומים לשלנו.

מטרות:

- הבנה שמחובת בני האדם להגן על בעלי חיים.
- הכרת החוק המגן על בעלי חיים.
- פיתוח מודעות ורגישות לצורכי בעלי חיים.
- הבנת מצב בעלי החיים בארץ וגילוי אחריות ומעורבות לגורלם.

גם שוגי הרגיש יכול להרגיש

ליאור אבורמן

רקע

הזדהות עם מצוקה של בעלי חיים שחוו אלימות, יכולה לתרום לפיתוח רגישות ואמפתיה אצל ילדים כלפי מצוקה של בעלי חיים וגם של חבריהם. סיפורים כאלה יכולים להעביר מסר חינוכי ולסייע לילד להבין ולהזדהות עם כאב וסבל הזולת, במקרה זה בעל החיים.

תקציר

שוגי הוא כלב חמוד ואוהב ילדים, כל ילדי השכונה אוהבים אותו. הוא משחק איתם כדורגל והוא חבר אמיתי, כאילו היה בן-אדם: "כאשר ילד נפל או נחבל או בכה, הוא נהג להתיישב לידו וללקק את ידו כאילו אמר: "האו, האו, אני מרגיש שכואב לך ואני כאן לידך". יום אחד הכל השתנה. יוני וחבריו בעטו בשוגי, זרקו עליו אבנים ופצעו אותו. "מזמן לא ראיתי התעללות כזו בכלב", אמרה עידית הוטרנירית כשהילדים לקחו אליה את שוגי.

סוף טוב, הכול טוב. שוגי מחלים ויוני האלים מכה על חטא ומבקש סליחה.

מטרות

- הילדים יפתחו יכולת לזהות את רגשותיהם ולהביע אותם.
- הילדים יפתחו אכפתיות ואמפתיה לכאב האחר.
- הילדים יבינו שגם לבעלי חיים, כמו לילדים, יש זכות למוגנות.

מהלך הפעילות

1. תעודת זהות-

הגננת/מנחה והילדים יכירו את שוגי על ידי הכנת תעודת זהות.

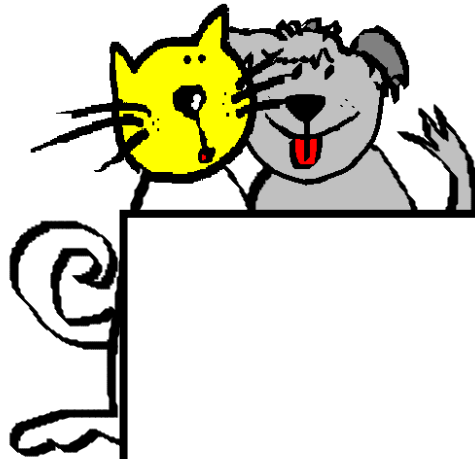
" שוגי היה כלב נמוך.

היו לו עיניים נבונות, פרווה ג'ינג'ית וזנב מפואר.

הוא היה הכלב של נטע והגר,

שגרו בבית בקצה השכונה,

אבל בדמה שהיה שיר לכל הילדים"

תעודת זהות לשוגי

סוג בעל החיים

גובה

עיניים

פרווה

זנב

גר בבית של

אופי/תכונות

כל ילד יצייר את שוגי כרצונו ועל פי דמיונו.

ציור של שוגי

2. דיון

בעלי חיים כבני אדם מרגישים וסובלים, אך ללא מילים. אפשרו לילדים לספר על מקרים בהם היו עדים לסבל או לכאב של בעל חיים, כיצד התנהגו בסביבתם? לקחו לוותר, טיפלו דאגו, ועוד. זה המקום להדגיש את החשיבות בהגשת עזרה גם לבעלי חיים.

אפשרויות עזרה: להתייעץ עם מבוגר ולהביא מקומות שאליהם אפשר לפנות כשנתקלים בבעל חיים במצוקה.

אין ספק שפיתוח רגישות והבנה לסבלם של בעלי חיים תתרום גם פיתוח רגישות לבני אדם.

הצעות לדיון

למה הילדים אוהבים את שוגי הכלב?

מה הילדים אוהבים לעשות ביחד עם שוגי?

האם כלב יכול להיות חבר ובמה הוא שונה מחבר אנושי, הסבר?

מה לדעתך מרגיש כלב כשילד משליך עליו אבנים או בועט בו?

מה אתה תרגיש אם ילד ישליך עליך אבנים או יבעט בך?

כאב, פחד, עלבון, כעס...

האם כלב וילד מרגישים אותו הדבר כשמרביצים ופוגעים בהם? הסבר.

מה אתה מרגיש כשפוגעים בכלב או בחתול?

מה צריך לעשות כדי לשפר את הרגשתו של בעל חיים שנפגע?

מה אתה מרגיש כשמרביצים לחבר?

מה צריך לעשות כדי לשפר את הרגשתו של חבר שנפגע?

מה לדעתך היה קורה אילו יוני וחבריו היו מתעללים ופוגעים בילד ולא בכלב.

מה, לדעתך, חמור יותר, פגיעה בילד או בבעל חיים? הסבר.

מה תעשה במקרה שירביצו לך? אבכה, אצעק, אכעס, אברח, ארביץ חזרה, אבקש עזרה ממבוגר...

מה יעשה הכלב במקרה כזה? יילל, יברח, יתחבא, ינשך..

מי אמור להגן על ילדים? הילדים עצמם, חברים, המבוגרים, החוק...

מי אמור להגן על בעלי החיים? חשוב להבהיר לילדים שתפקידו של כל אחד להגן על בעלי החיים. זוהי אחריות שלנו ומחויבות של כולנו.

לסיכום, אין להקל ראש באלימות כלפי בעלי חיים. חשוב לפתח הבנה ורגישות לסבלם.

ילד אדיש לסבל של בעל חיים עלול לגלות אדישות גם לסבל של בני אדם.

מעשה בצב, כלב ושני ילדים

מאת רבקה מגן

רקע

לפי פיאז'ה הילד בגיל הרך אגוצנטרי, רואה עצמו במרכז וחושב שהכול מתנהלים לפי נקודת מבטו. הילד מתקשה להבין שלאחר יש צרכים, רצונות, נקודת מבט שונה ועוד. אינטראקציה עם בעלי חיים מעודדת את הילד ליצור קשר מעבר לגבולות האני שלו, הוא לומד להתייחס גם אל אובייקטים חיצוניים ולא רק אל עצמו. ילד אגוצנטרי שמתקשה לדחות סיפוקים, יגלה, לעיתים, קהות רגשית למצוקת הזולת. עם זאת בסיפור שלפנינו נאור וגיא (שנגרר) עשו מעשה שלילי אבל בסופו של דבר הבינו התחרטו והחזירו את הצב לשדה. אפשר להתייחס לסבלו של הצב באנלוגיה לסבלם של ילדים חסרי אוניס ההופכים לקורבנות התעמרות.

תקציר

גיא ונאור מוצאים צב ומשחקים איתו, הם קוראים לו בשם צ'יק צ'ק, מביאים לו לאכול ארוחת עלים וצובעים אותו-מסמנים אותו, כדי שידעו שהוא שייך להם. יובל מגיע ומזמין אותם לשחק איתו בכדור החדש שלו. כדי שהצב לא יברח הם הופכים את הצב על הגב. הצב מבוהל וסובל. "אסור להפוך צב!" קרא גיא בהתרגשות, "עפר הגנן אומר, שצבים סובלים כשהופכים אותם!" "תכף נחזור!" אמר נאור. הייתה דממה. למזלו של הצב האומלל הכלב הסקרן פוקסי הכלב והילדה איילת מגלים אותו. איילת מבקשת עזרה מעופר הגנן והצב ניצל.

מטרות

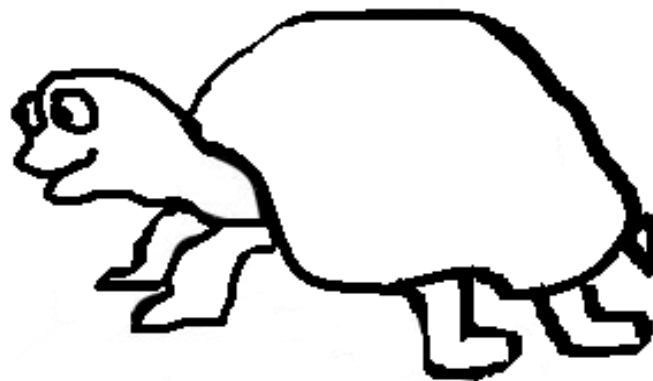
- לעורר אמפתיה ומודעות לסיבות שעלולות לגרום סבל לבעלי חיים להבין שאין זכות לקחת בעלות על הזולת, לפגוע ושלול חופש.
- לדעת לפנות לעזרת מבוגר בזמן מצוקה.
- להכיר את האחר כדי להתייחס בהתאם, לדעת לטפל כשמדובר בבעל חיים ולהימנע מפגיעה בגלל חוסר ידע.
- דחיית סיפוקים בעיקר אם הם גורמים סבל לזולת.

מהלך הפעילות

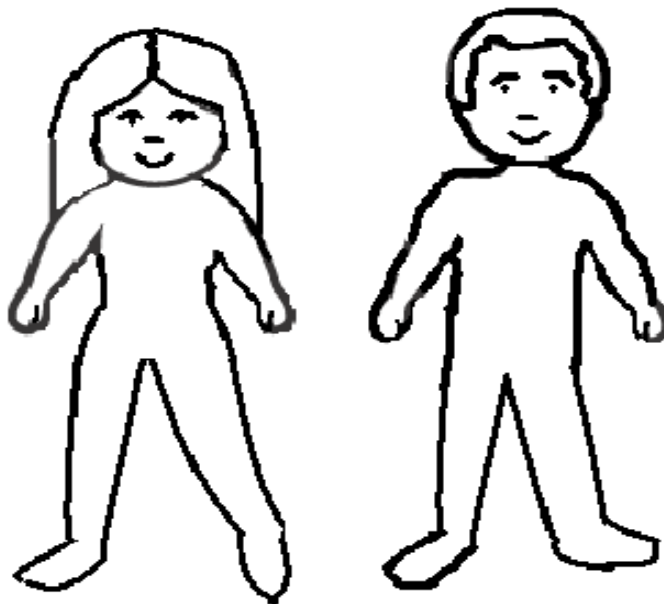
1. פעולת צביעת הצב בסיפור מהוה כניסה למרחב האישי ופוגעת ביכולתו להגנה עצמית באמצעות צבעי הסוואה. יש לזכור בני אדם מתקשטים לרוב על פי בחירה.

א. יצירה - פעילות צביעה

קשט וצבע את הצב. צייר וצבע ברקע את הסביבה הטבעית שלו.

קשט וצבע את הילדים. צייר וצבע רקע וסביבה מתאימים.

ב. הצעות לדיון

בסיפור, הילדים מתעניינים בצרכי הצב אבל למעשה מתייחסים לצב כאל שעשוע נטול צרכים ורגשות. חשוב לנצל כל הזדמנות ולהדגיש כי בעל חיים אינו צעצוע. יש לו תחושות וגם הוא עלול לסבול ולכאוב. הילדים בסיפור מתלבטים בקשר להפיכת הצב על הגב. גיא, מנסה להתחשב ומשתמש בידע שלמד מעופר הגנן. חשוב שילדים ידעו על אורחות חייו של בעל-החיים איתו הם באים במגע.

- הילדים בסיפור צובעים צב חסר אונים שאינו יכול להתנגד או לבקש עזרה...
 - הילדים פוגעים ביכולת ההסוואה של הצב וביכולתו להתגונן. בנוסף יתכן שהצבעים מחלחלים לשריון ומזיקים לו.
 - מה נעשה אם יצבעו אותנו בלי רשות? לנו, בשונה מהצב יש כלים להתנגד כשחודרים למרחב האישי שלנו ועושים לנו דברים שאינם נעימים לנו. אנחנו יכולים לדבר ולהסביר, לסרב, לבקש עזרה מאחרים, לצעוק לעזרה, לנסות לברוח...הצב חסר אונים ומסכן.
 - התייחסות לדמותו של עופר הגנן שבהתנהגותו ובמעשיו תורם מידע ודוגמא לאכפתיות ורגישות.
- הטיפול של הגנן בצב מזמן דיון על צבים בטבע, על צבעי ההסוואה וחשיבותם. זאת הזדמנות ללמד את הילדים על הצב - אורח חייו, דרכי הטיפול בצב, יש להדגיש את העובדה כי צב הינו חיה מוגנת. לשוחח עם הילדים המשמעות של חיה מוגנת ומדוע חשוב להגן על בעלי חיים. מומלץ שהילדים יחד עם הגננת יחפשו מידע על צב ארץ ישראלי.

מידע מומלץ

הצב הינו חיה בר מוגנת, ולא חיה מחמד. אין לקחת צב מסביבתו הטבעית. אוכלוסיית הצבים הצטמצמה וכעת הם בסכנת הכחדה בגלל, צמצום והרס שטחי מחיה, גידול בבתים ובפינות חי, מסחר בצבים כחיות מחמד בניגוד לחוק, פגיעה באמצעות רכבי שטח ועוד.

איך נראה צב, מה ייחודיותו, מבנה השריון, מזון, כמה זמן הוא חי, אופי בתי הגידול ועוד. זכרו אין לקחת חיות בר מהטבע, העושה זאת עובר על החוק.

אפשרויות נוספות:

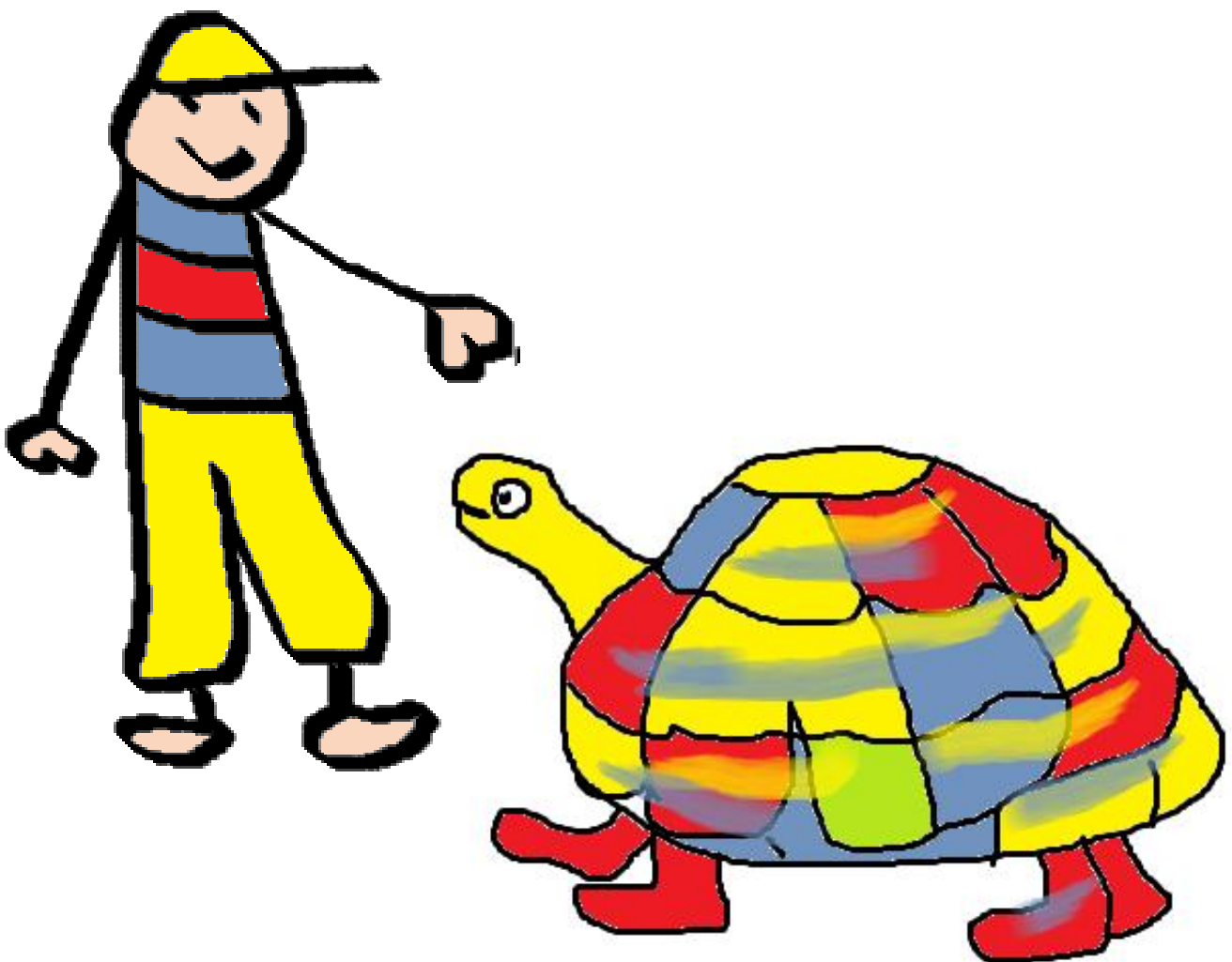
דיון: התייחסות מיוחדת לנקודת מבטו של הצב בסיפור ופיתוח אמפתיה על ידי הזדהות עם סבלו. מה הייתי מרגיש אם הייתי במקום הצב?

ספר סיפור משלך: מצאתי צב בגינה ליד הבית ...

שם לספור: נסה לתת שם אחר לסיפור.

יצירה: ניתן ליצור פסל צב באמצעות חומר, דס, פלסטלינה, או עיסת נייר. את הצב הזה אפשר לצבוע....

עיצוב סביבה לימודית: הגננת/ מנחה תכין פינה המתייחסת לסיפור, לערכים הנלווים ולצב הארץ ישראלי ותשלב בה את עבודות התלמידים.

אני ובעלי החיים , מה אנחנו צריכים ?

הפעילויות המוצעות יעסקו בתחומים הבאים:

1. הזדהות עם בעלי חיים - הבנת צרכים ורגשות.

- א. השוואת צרכים של ילדים ובעלי חיים.
- ב. השוואת רגשות של ילדים ובעלי חיים.
- ג. יצירה- הכנת מתנה לבעל חיים על פי צרכיו.

2. צופים ומבינים - תצפית על בעלי חיים.

- א. תצפית על בעל חיים – ותאור גרפי, ציור.
- ב. תצפית על בעל חיים - זיהוי התנהגות וקריאת שפת גוף.

3. זכויות בעלי חיים ויחס הוגן כלפיהם.

- א. השוואה-זכויות בעלי חיים לזכויות ילדים.
- ב. חוק צער בעלי חיים

1. הזדהות עם בעלי חיים - הבנת צרכים ורגשות.

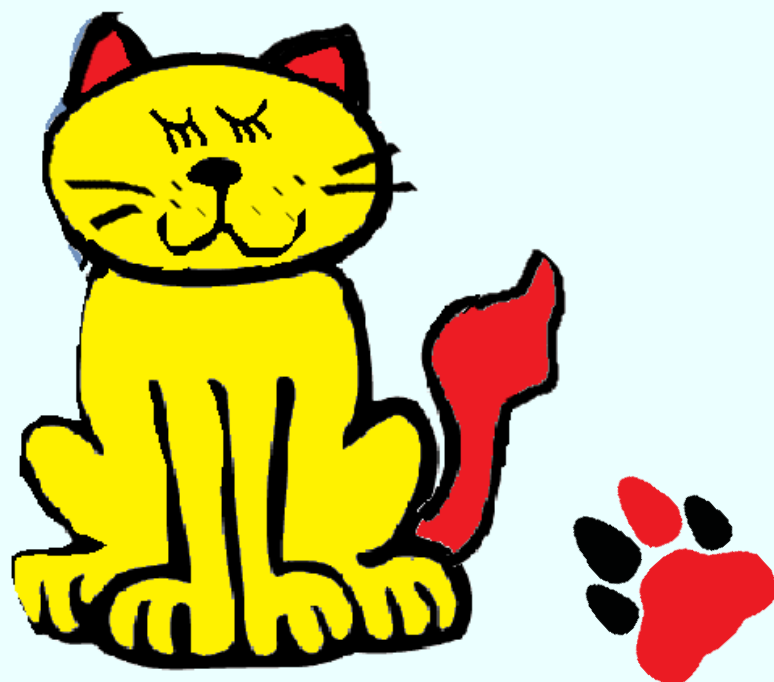
- א. משחק- השוואת צרכים של ילדים ובעלי חיים.
- ב. טבלה- השוואת רגשות של ילדים ובעלי חיים.
- ג. יצירה- הכנת מתנה לבעל חיים על פי צרכיו.

מטרות

התלמיד: יגלה מהם הצרכים הבסיסיים של ילדים.
 יזהה את הצרכים של בעל החיים.
 יבין שהצרכים הבסיסיים שלו ושל בעלי חיים דומים מאוד.
 ילמד כיצד ניתן לספק את צרכיו.

מהלך

- 5 דקות - שיחת פתיחה בנושא: **"תאור יום בחיי בעל חיים חסר בית"** (ראה פעילות בהמשך)
 - 10 דקות - משחק התאמה של ציורים למילים בנושא צרכים בסיסיים של בעלי חיים ובני אדם.
 - 10 דקות - סיכום ומסקנות.
 - 20 דקות- הכנת מתנות לכלב או לחתול שלי, בעקבות המידע שנרכש על הצרכים שלו.
- אמצעים וחומרים-** משחק בנושא צרכי יסוד של ילדים ושל בעלי חיים.
 כרטיסיות, דבק, מספריים, טושים וחומרים נוספים ליצירת מתנות לבעלי החיים.

פעילות א: זיהוי צורך

1. כתבו, מה הם הדברים שהילד או הילדה שבציור זקוקים להם.

2. דרגו את הציורים כך שמספר 1 מציין את הצורך החשוב ביותר.

אני זקוק ל

אני זקוק ל

אני זקוק ל

אני זקוק ל

אני זקוק ל

אני זקוק ל

פעילות: זיהוי צורך

כתבו, מה הם הדברים שהכלב או החתול שבציור זקוקים להם.

דרגו את הציורים כך שמספר 1 מציין את הצורך החשוב ביותר

אני לקוק f

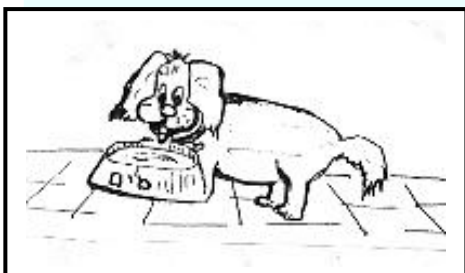
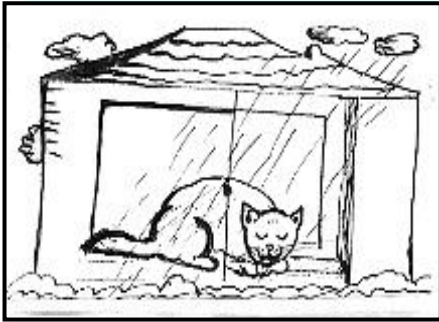
אני לקוק f

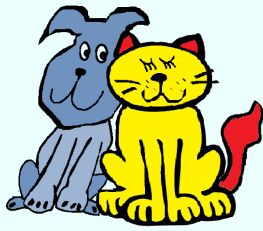
אני לקוק f

אני לקוק f

אני לקוק f

אני לקוק f

פעילות: סיכום ומסקנות

מה אתם למדים בעקבות התאמת הציורים למילים?

האם לכלב ולילד יש צרכים בסיסיים דומים/שונים?

פרטו את הצרכים הזהים והשונים והסבירו את מסקנותיכם.

מה ירגיש ילד ומה ירגיש כלב אם לא יקבל...		
מה ירגיש כלב?	מה ירגיש ילד?	
		מזון
		שתייה
		ניקיון
		טיפול רפואי
		מחסה והגנה
		אהבה
מה יעשה ילד ומה יעשה כלב אם לא יקבל...		
מה יעשה כלב?	מה יעשה ילד?	
		מזון
		שתייה
		ניקיון
		טיפול רפואי
		מחסה והגנה
		אהבה
יש להדגיש שההבדל המהותי בין ילדים ובעלי חיים מצוי בהיעדר יכולת הביטוי המילולית של בעלי החיים. ילדים יכולים לבקש, להתלונן ולדבר.		

יצירה: מתנות לבעל החיים שלי

בעקבות המידע שנרכש על הצרכים של בעלי החיים ולאחר הדיון במסקנות, הילדים יכינו מתנות לבעלי החיים.

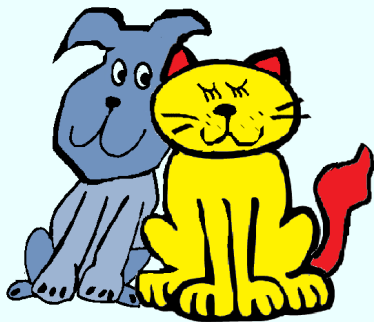
מהלך:

- ♦ כל אחד יבחר בבעל החיים המועדף עליו.
- ♦ הילדים יכינו מתנות לבעל החיים הנבחר.
- ההכנה תעשה באמצעים שונים. לדוגמא:
באמצעות המחזה, באמצעות כתיבת שיר או סיפור, באמצעות ציור, פיסול, קולאז', באמצעות חפצים מצויים ועוד.
- את הפעילות ניתן לבצע בסדנת אמנות בשיתוף עם המורה לאמנות.
- ♦ כל ילד יסביר את ההיגיון בבחירת המתנות אותן הוא מתכוון להעניק לבעל בחיים שבחר.

מתנות לדוגמא :

- מזון מיוחד לכלב, כרית רכה לחתול, משחק לאוגר ועוד.
- ♦ רצוי להציג את המתנות בתערוכה שתבטא את הרציונל שמאחורי המתנות.

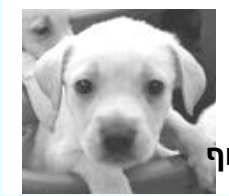
לבעלי חיים יש צרכים כמו שלנו יש, והם סובלים במידה וצרכיהם לא מסופקים.

ללמוד ולהבין מתוך התבוננות בבעלי חיים.

א. תצפית על כלב – תאור גרפי, ציור.

ב. תצפית על כלב- זיהוי התנהגות וקריאת שפת גוף.

או יכולתי לדבר

פיתוח רגישות לאחר - תקשורת באמצעות שפת גוף

תצפית

תאר/י את הכלב בו בחרת לצפות.

צבע _____ גודל _____ מין _____ גיל המשוער _____

צורה _____ מאפיינים _____

איזה שם היית נותן לכלב _____

נסו לצייר את הכלב

לכלב בו אתם צופים יש רצונות, צרכים ורגשות הדומים לשלנו.

אולי הוא מרגיש רעב, צמא, עייף, חם לו, זקוק לטיפול רפואי, חייב לצאת לעשות את צרכיו, רוצה לשחק, רוצה להיות חופשי, נאהב...

הכלב הזה מביע, שמחה, עצבנות, סקרנות, כניעה, הנאה, בדידות חשש, כעס...

האם אנחנו מבינים אותו?

הכלב אינו מדבר אך יש לו שפה, הוא מצביע מסר על ידי השמעת קולות ובאמצעות שפת גוף.

צפו בכלב, ראו כיצד הוא מתנהג, נסו להבין איזה מסר משדרת התנהגותו, שימו לב:

זנב - למעלה, למטה, מקביל לרצפה, בין הרגליים, מכשכש בזנב.

מה מצב הזנב _____

איזה מסר אנו קולטים? _____

אוזניים - האוזניים זקורות, האוזניים שמוטות.

מה מצב האוזניים _____

איזה מסר אנו קולטים? _____

פה - הכלב מלקק, חושף שיניים, נושר.

מה מצב הפה _____

איזה מסר אנו קולטים? _____

לשון - הלשון מושטת באמצע הפה, הלשון שמוטה בצד.

מה מצב הלשון _____

איזה מסר אנו קולטים? _____

תנוחת האוזן - מנמיך את גופו, שוכב על הגב, מכופף רגליים אחוריות ואת

הזנב בין הרגליים, קופץ, רובץ, מתגלגל...

מה תנוחת הגוף _____

איזה מסר אנו קולטים? _____

קולות - נובח, מילל, נוהם...

איזה קולות הכלב משמיע _____

איזה מסר אנו קולטים? _____

קולות-

נובח (נביחות שונות) כאות לשמחה, למצוקה, להזהרה,

כשרוצה

תשומת לב וכד'.

לנב-

מכשכש בזנבו כאשר הוא רגוע ושמח, הזנב מונח בין הרגליים

כאשר הכלב פוחד או חושש וכו'.

פה-

הכלב מלקק כאות חיבה, הכלב חושף שיניים כאות הזהרה,

הכלב נושך כהבעת פחד ועוד.

אוזניים-

האוזניים זקורות - הכלב מקשיב, מלא בטחון עצמי.

האוזניים שמוטות - הכלב נמצא בלחץ, חושש או כועס.

לשון-

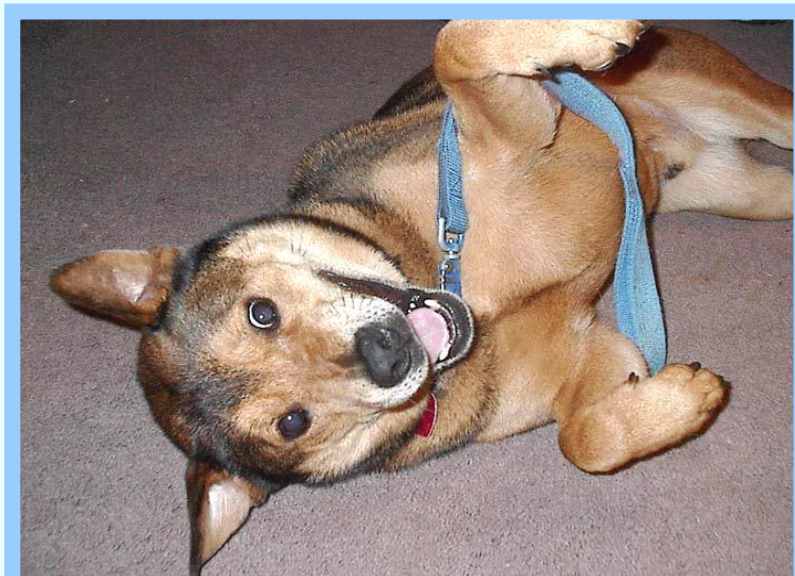
הלשון מושטת באמצע הפה - הכלב מקרר את עצמו.

הלשון שמוטה בצד - חם לו, הוא עייף מאוד.

תנוחת אף-

כלב המנמיך את גובה גופו - מזמין למשחק או חושש,

כלב השוכב על הגב וחושף את איבריו הרגישים -מביע כניעה.

לאחר שעשינו היכרות

ספר/י על הכלב אופיו ותכונותיו, בעקבות ההכרות הקצרה.

נניח שמשפחה מעוניינת לאמץ כלב, מה היית מספרת להם על הכלב: האם את/ה חושב/ת שהכלב הזה ימצא בית בקלות? כן / לא

מדוע?

3. זכויות ילדים וזכויות בעלי חיים

זכויות בעלי חיים ויחס הוגן כלפיהם.

הפעילויות המוצעות יעסקו בתחומים הבאים:

1. זכויות בעלי חיים מול זכויות ילדים.
2. לקיחת אחריות למניעת שוטטות.
3. חוק צער בעלי חיים – הכרת החוק וחשיבו

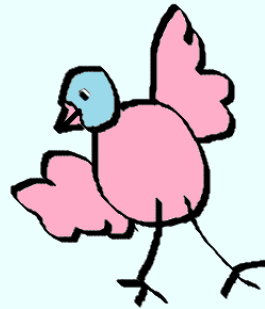
תו

סדר הפעילויות:

1. השוואה-זכויות בעלי חיים לזכויות ילדים.
2. לקיחת אחריות למניעת שוטטות - כתיבה ויצירה בעקבות סיפור.
- מה אני מרגיש, בעקבות שיר.
3. סימולציה ודיון - חוק צער בעלי חיים, הכרת החוק וחשיבותו.

המטרה:

התלמידים יבינו את משמעות המושג "זכויות".
התלמידים יבינו שמחובתם להגן על בעלי חיים.
התלמידים ידעו לעמוד על זכויותיהם, וילמדו שיש לתת זכויות לזולת.

פעילות 1

מהן זכויות?
למי יש זכויות?
האם לילדים יש זכויות?
האם לבעלי חיים יש זכויות?

כשילד אומר "זכותי" למה הוא מתכוון? "זכותי לעמוד כאן", "זכותי לענות". כדאי שהילדים יתנו דוגמאות לזכויות שיש להם.

דוגמאות:

ללכת לישון, לשחק, לאכול, לראות טלוויזיה – כל אלה הן זכויות.
מה יקרה אם מישהו ייקח מאיתנו את הזכות לדבר? האם תהיה לנו בעיה? או אם המורה תגיד שמעכשיו אין לאף אחד זכות לשתות, או לצאת לשירותים. האם תהיה לנו בעיה?

האם זאת אלימות? כן / לא – נמק

פעילות 2

- אילו זכויות היית רוצה שיהיו לך – בבית, בביה"ס. פרט.

בבית	בביה"ס

- * האם רשימת הזכויות שציינת יכולה להתקבל בבית או בבית הספר?
- * מהן הזכויות שהיית רוצה לתת לבעלי חיים?
- * אילו זכויות היה מעניק לעצמו בעל החיים לו היה יכול?
- * האם כל הזכויות האלה יכולות להתממש בחברה שלנו?

רשום בטבלה זכויות ילדים והשווה לזכויות בעלי החיים.

זכויות ילדים	זכויות בעלי חיים
הזכות לאכול	הזכות לאכול
הזכות ללכת לביה"ס	הזכות להיות חופשי
הזכות ללמוד	הזכות להיות מוגן
הזכות להיות מוגן	
הזכות לדבר, לשתוק	
הזכות ללכת לשירותים	

- זכויות בעלי חיים הן למעשה החובה שלנו להגן עליהם ולספק את צרכיהם הבסיסיים.
- על אילו זכויות, של ילדים ושל בעלי חיים, יש לדעתך מקום להיאבק.

פעילות 3

גם לחיות יש זכויות / דן אלמגור

גם לחיות יש זכויות
גם הן נבראו כשנברא העולם
גם הן ראויות לחיות פה כמו כולם.

פזמון:

לקשקש בזנב
לרשרש בכנף
לנבוח, לנעור, ליילל או לשרוק
כי גם לחיות יש זכויות.

גם לחיות יש זכויות
גם הן אוהבות וגם הן עצובות
גם הן ראויות לחיות פה בכבוד
כי גם לחיות יש זכויות.

פזמון:

לקשקש בזנב
לרשרש בכנף
לנבוח, לנעור, ליילל או לשרוק
כי גם לחיות יש זכויות.

שאלות עזר לדיון

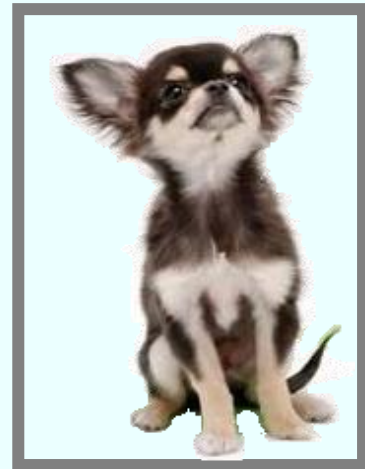
- מי אחראי לשמירת זכויותיהם של בעלי החיים?
- מה היא לדעתך הכוונה במשפט: "גם הן ראויות לחיות פה בכבוד"?
- כיצד נוכל לעזור לבעלי חיים לחיות בכבוד?

פעילות 4

"בודד בחשכה"

השיר נכתב על ידי ילד בן עשר

"הלוואי שמישהו יאמר לי מה עשיתי רע
מדוע זה הושארתי כך, בודד, בחשכה?
איתי כולם שיחקו, כשהייתי גור קטן,
קפצו איתי, רקדו איתי, טילו איתי בגן.
אתה – אמר לי אדוני – חבר וגם ידיד
איתך – אמרה לי גבירתי – מאומה לא יפחיד
הילדים הבטיחו לי כל טוב שבעולם –
העיקר שלא אלך, שאשאר איתם...
אז איך זה שפתאום עכשיו לאדוני "אין זמן"
ושגבירתי, פתאום, קוראת לי "לכלכן!"
מה קרה מה עשיתי רע? – אני פשוט שואל,
אהבה להם נתתי, זה כל כך נורא?
אז למה הם עזבו אותי, בודד, בחשכה???"

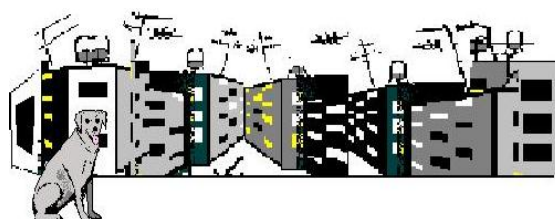

שאלות עזר לדיון

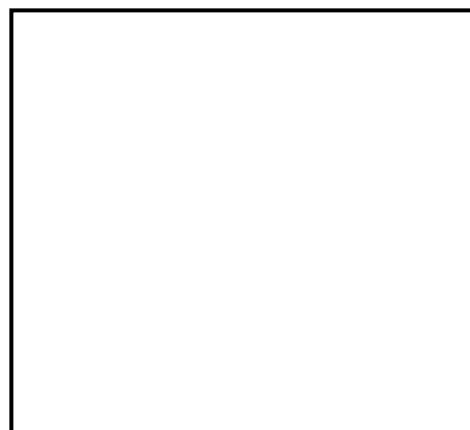
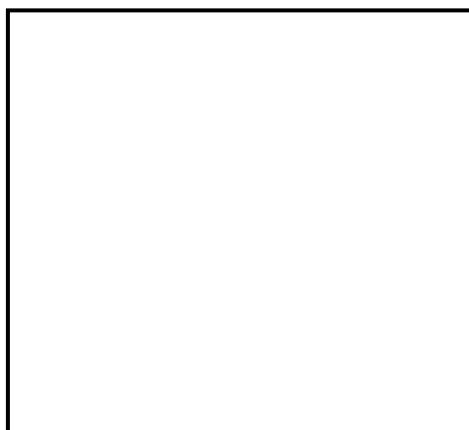
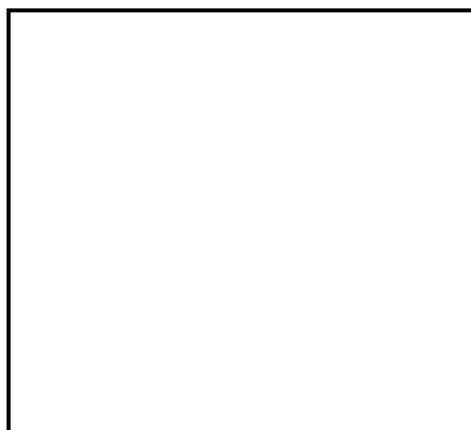
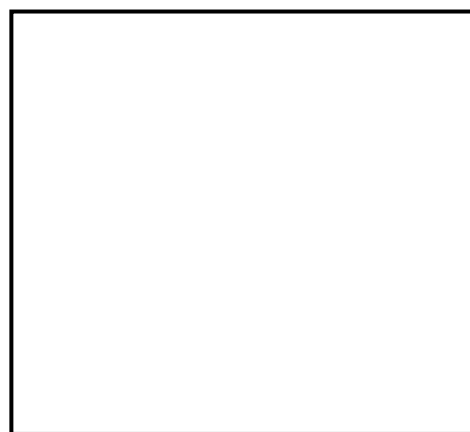
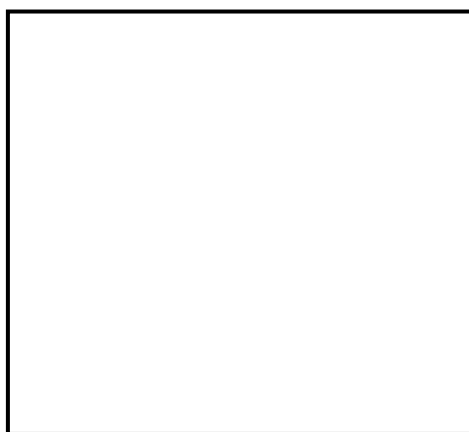
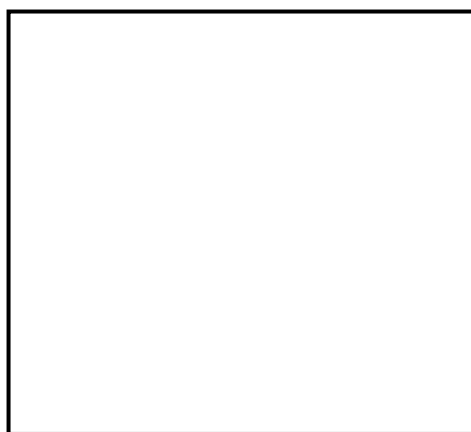
- כיצד הרגיש הכלב בשיר?
- האם יש כאן אלימות? כן / לא – נמק.
- הכלב נשאר לבד בלי הגנה. האם פגעו בזכויותיו?
- מהן חובתנו כלפיו? מי ישמור עליו?
- רצוי לכוון את הדיון למסקנה, ששמירה על זכויות בעלי חיים היא אחריותם וחובתם של בני האדם. זכות בעל החיים לאכול – חובתנו של האדם לדאוג לו למזון.

לכל אחד זכויות משלו. עלינו לפעול באופן הוגן ומתחשב.

כלב בעיר הגדולה
דף פעילות בעקבות בודד בחשכה
ציור וכתיבה בסגנון קומיקס

תאר יום בחייו של כלב חסר בית ברחובות העיר. צייר וכתוב בתוך המרובעים.

פעילות 5 מחויבות ומניעת שוטטות

הזכות למחסה היא זכות בסיסית הן של ילדים והן של בעלי חיים.

אימוץ בעלי חיים כרוך באחריות גדולה. לגדל בעל חיים זה לא רק כיף. לבעלי חיים יש צרכים ורגשות. השיר "מצטער לסיי" מתאר את הטיפול שנדרש בחיית המחמד ואת האחריות והמחויבות שבאימוץ. אי עמידה במחויבות היא אחד הגורמים לנטישת בעלי חיים במכלאות או ברחוב והסיבה לשוטטות ולסבל של בעלי חיים. לפניך השיר מצטער לאסי. המתאר אי עמידה במחויבות כלפי חיית המחמד.

מצטער לאסי

כתבה ישראלה פוקס

כשהבטתי בעיניך העצובות מעבר לגדר במכלאה.
החלטתי שבך אני בוחר, רק אותך אני רוצה לאמץ לחברה.
הייתה לך פרווה מבריקה
וזנב שכשכש מצד לצד בתקווה.
ההורים אמרו לי, אייל, כלב זה לא צעצוע זה לא רק כיף.
מה יקרה כשלא יהיה לך זמן לטפל או כשתהיה עייף?
להורי הבטחתי כל מה שביקשו.
בטח שאעשה הכול, אדאג לה לאוכל ושתיה,
לא אשכח, לנקות, לסרק, להוציא לטיול ולשחק.
התחייבתי לעשות מה שצריך תמיד, תמיד, גם כשלא מתחשק.
אוציא אותה לטיול, גם כשאין כוח, גם כשיוזד גשם וקר,
גם כשאין כוח להרים את הראש מהכר.
לאסי, אהבת אותי וקבלת את פני בשמחה, את היית לי חברה אמיתית,
לך יכולתי לספר הכול, את הקשבת תמיד.
ועכשיו כבר מאוחר מדיי ...
ההורים כעסו ואמרו לי, זהו נמאס ודיי!
אמא יצאה איתך בבוקר וחזרה בלעדריך.
אני יודע שהבטחתי,
מצטער לא הצלחתי.

הצעות לפעילות:

🐾 למה אייל בחר בלאסי מכול כלבי המכלאה?

🐾 מה הבטיח אייל להוריו?

🐾 למה ההורים כעסו?

🐾 אמא של אייל יצאה וחזרה בלי לאסי , מה קרה ללאסי ? חשבו על מספר אפשרויות.

🐾 כלב זה לא צעצוע לכלב יש רגשות.

מה הרגישה לאסי כשלקחו אותה מהמכלאה?

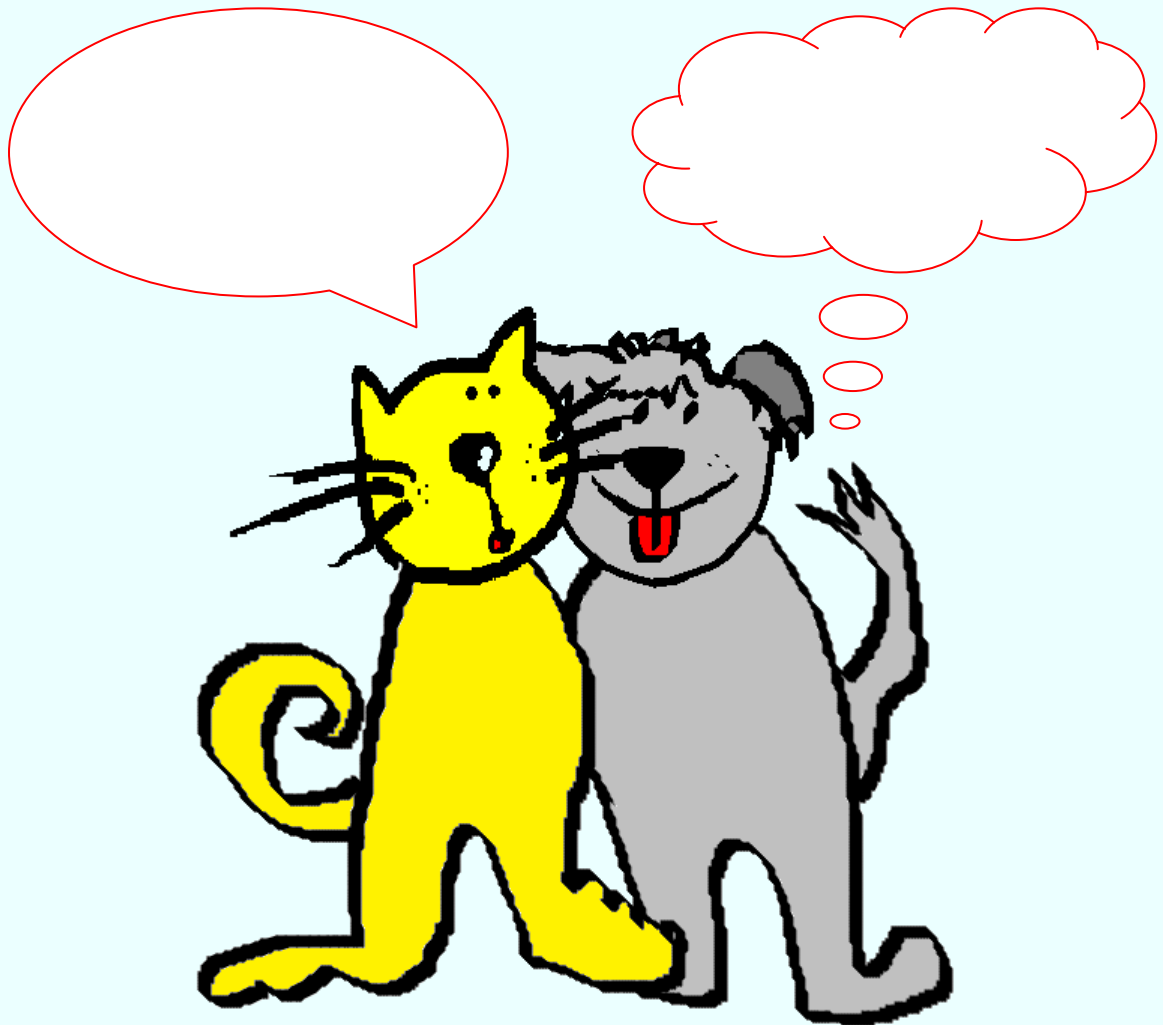
מה הרגישה לאסי כשלא חזרה יותר הביתה?

🐾 נסה להמציא סוף שונה לסיפור.

4. האם הייתה לך חיות מחמד שאהבת ? מה קרה לה ? המשך את המשפטים :
 הייתה לי חתולה חמודה היה לי כלב נהדר איפה הם עכשיו?

5. לאסי נזרקת לרחוב, נסה לתאר את מסלול השוטטות של לאסי ברחוב. אפשרויות : סיפור, שיר, מאמר בעיתון או מסלול השוטטות של לאסי בסגנון הקומיקס (שילוב של טקסט וציור).

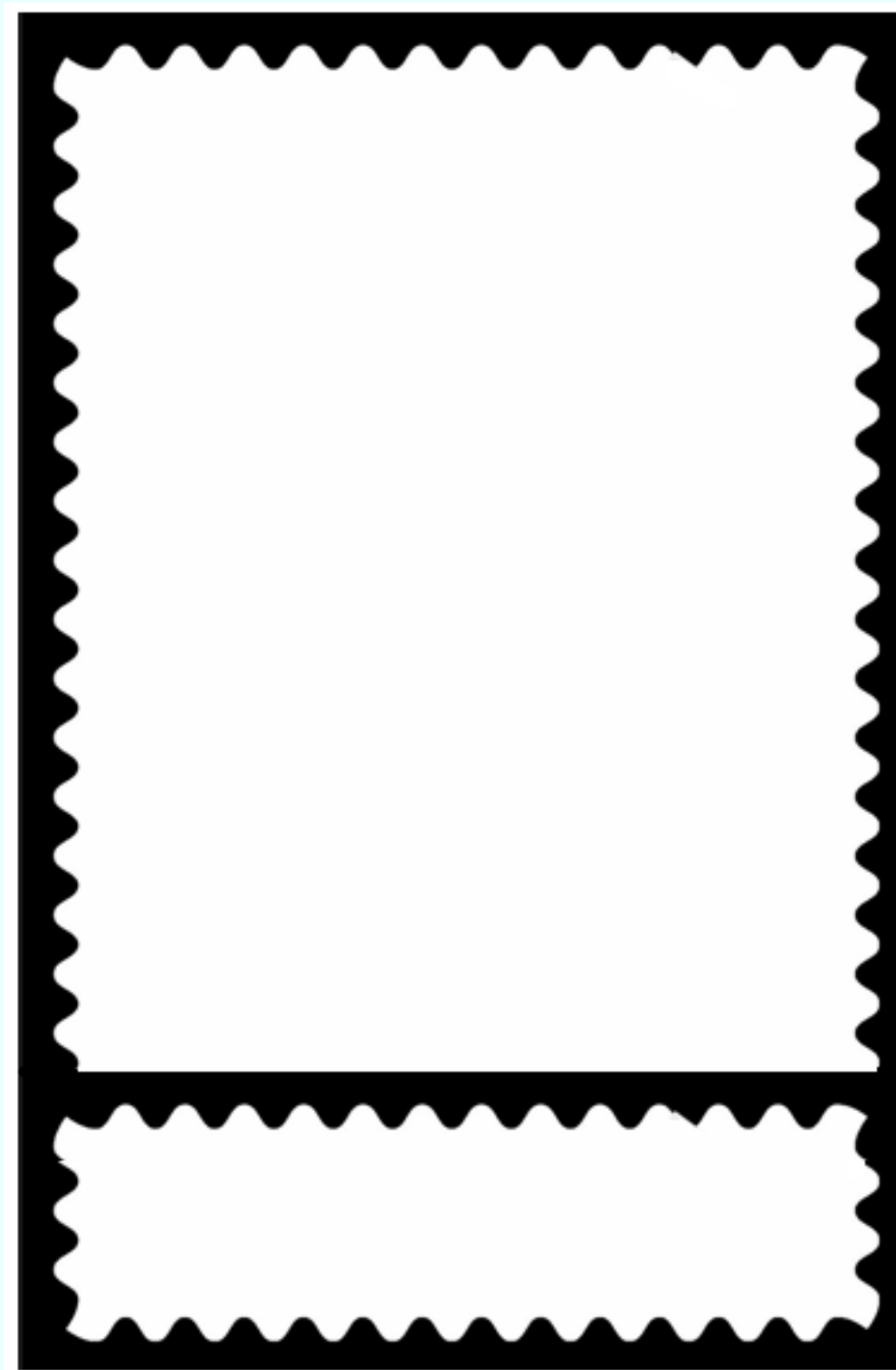
6. צייר כרזה/בול, או כתוב סיסמא המעודדת הגנה על בעלי החיים.

מה הם אומרים, מה הם חושבים?

בול

צייר בתוך המסגרת וכתוב סיסמא המעודדת הגנה על בעלי חיים.

לפניך אמנת ידידי בעלי חיים. קרא בעיון את הסעיפים המופיעים באמנה.

1. פרט כל סעיף והבא דוגמאות.
 2. כיצד אתה יכול לתרום למימוש האמנה?
- מומלץ לחבר עם הילדים הצהרה על זכויות בעלי חיים (אפשר להיעזר בהצהרת זכויות הילד בעמוד הבא).

לבעלי חיים הזכות לחיות ללא סבל.
הזכות למניעת הזנחה והתאכזרות.
הזכות להגנה על ידי מערכות החוק.
הזכות לקבל מזון, מחסה, טיפול
רפואי וסיפוק שאר צרכיהם.

אנו מאמינים שלבעלי-חיים
הזכות ליחס הוגן ולכן עלינו:
לדאוג לצרכיהם.
לעזור בשעת הצורך.
לדווח על מקרי התאכזרות.
לעודד עיקור על מנת לצמצם
את ההתרבות השוטטות והסבל.
לסייע בהפצת המסר בקרב
המשפחה, החברים והקהילה.

הצהרת זכויות הילד בישראל *

כל ילדה וילד בישראל זכאים ליהנות מהזכויות המפורטות בהצהרה זו – בלי יוצא מן הכלל, ובלא הבדל של גיל, מין, גזע, אמונה, דת, מוצא, מצב בריאותי – שכלי ונפשי, או כל טעם אחר.

* מתוך זכויות וחובות התלמיד במוסדות החינוך – המועצה הלאומית לשלום הילד.

על חוק "צער בעלי חיים"

חוק "צער בעלי חיים" נחקק ב 1994.

על פי החוק חל איסור:

- להתעלל בבעלי חיים.
- לשסות בעלי חיים זה בזה.
- לארגן תחרות קרבות בין בעלי חיים.
- להעביד בעלי חיים שאינם מסוגלים לעבוד בגלל מצבם הגופני.
- להמית בעלי חיים ברעל ועוד ועוד.
- בשנת 2001 נוספו לחוק "צער בעלי חיים" איסורים נוספים:
- לפטם אווזים כדי להפיק מהם כבד מוגדל.
- לארגן מופעי שבעלי חיים משתתפים בהם כגון קרקסים בעלי חיים שלא תמיד דאגו לשלומם של בעלי החיים.

הצעה לפעילות בנושא חוק צער בעלי חיים

1. התלמידים יעלו במליאה אירועים בנושא התעללות בבעלי חיים בהשראת האיסורים שבחוק.
2. קיימת אפשרות לחפש גם כתבות ודיווחים על אירועים אמיתיים.
3. התלמידים יצרו קבוצות וכל קבוצה תבחר אירוע.
4. כל קבוצה תנהל משפט שיכלול שופט, נאשם, תובע, סנגור, ועדים.

1447 – חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים) התשנ"ד 1994

(א) לא יענה אדם בעל חיים, לא יתאכזר אליו ולא יתעלל בו בדרך כלשהי. (ב) לא ישסה אדם בעל חיים אחד בבעל חיים אחר. (ג) לא יארגן אדם תחרות קרבות בין בעלי חיים.	איסור התעללות סעיף 2
(א) לא יעביד אדם בעל חיים שאינו מסוגל לעבוד עקב מצבו הגופני. (ב) לא יעביד אדם בעל חיים עד אפיסת כוחות.	איסור העבדת בעל חיים סעיף 3
לא יומת בעל חיים בסטריכנין או ברעל אחר שקבע מנהל השירותים הוטרינרים במשרד החקלאות בהודעה ברשומות, אלא אם כן נתן המנהל היתר לכך.	איסור המתה ברעל סעיף 4
המנהל ימנה, מבין עובדי המדינה ועובדי הרשויות המקומיות מפקחים לעניין חוק זה.	מינוי מפקחים סעיף 5
השר לאיכות הסביבה, בהסכמת מפקד מחוז במשטרת ישראל, רשאי למנות כל אדם להיות נאמן בעלי חיים. נאמן בעלי חיים שמונה כאמור, רשאי, לאחר שהציג תעודת מינוי כנאמן בעלי חיים, לדרוש לצורך הגשת תלונה ממי שעבר לנגד עיניו עבירה על חוק זה להזדהות בפניו, מי שנדרש להזדהות כאמור חייב לעשות כן.	נאמני בעלי חיים סעיף 7
(א) העובר על הוראת סעיף 2, דינו מאסר 3 שנים. (ב) העובר על הוראות סעיפים 3 או 4 דינו מאסר שנה. (ג) נעברה עבירה לפי סעיף 3 יואשם בעבירה גם הבעלים או המחזיק של בעל-החיים, זולת אם הוכיח שהעבירה נעברה שלא בידיעתו ושנקט את כל האמצעים הסבירים למניעתה.	עונשין וייעוד קנסות סעיף 17
(ד) מי שלא הזדהה לאחר שנדרש לעשות כן לפי סעיף 7	

פגיעה בבעלי חיים איננה מעשה קונדס!

*ראה את חוק צער בעלי חיים מ1994

דוגמא לדיון בעקבות אירוע

האירוע

היום דנה הגיע לבית הספר עם גור כלבים חמוד. הגור ישן ורגע לפני הצלצול התעורר והתחיל להתרוצץ בכיתה, המורה כעסה ובקשה מדנה להוציא את הגור משטח בית הספר. דנה סיפרה שמצאה את הגור בדרך לבית הספר ובקשה לשמור עליו עד סוף היום. המורה לא הסכימה והגור הוצא מחוץ לשער בית הספר. בסוף היום הגור עדיין הסתובב ליד בית הספר והלך אחרי הילדים. הוא קפץ על התיק של רן התיק נקרע, רן כעס קילל את הכלב ובעט בו בחוזקה. השמועה עברה מהר מאוד בין הילדים והגיעה גם לאוזני דנה. "רן ועוד כמה ילדים התעללו בגור". בבוקר השומר מצא אותו פצוע ליד השער. ילדה מהשכבה סיפרה שראתה את רן ועוד שני חברים בועטים בגור. "זה נורא..." בכתה דנה "רק אתמול הכלבלב הקטן התרוצץ ושיחק איתנו.... קשה להאמין שרן מסוגל לדבר כזה... מה יקרה עכשיו?"

תופעת אלימות ילדים כלפי בעלי חיים

יש לראות באלימות ילדים כלפי בעלי חיים בעיה אנושית חמורה. מעבר להיבט המוסרי ההומאני, אלימות כלפי בעלי חיים מעוררת מחשבות רבות באשר למצבו של הפוגע ומרמזת על התפתחות של אופי אימפולסיבי בעל פוטנציאל לפגוע באחרים. אמנם לא אחת התברר כי ילדים הפוגעים בבעלי חיים הם קורבנות להתעללות ופגיעה מצד מבוגרים אך יחס אכזרי איננו מתייחס רק לילדים בעלי נטיות אנטי חברתיות או לכאלה שעברה עליהם ילדות קשה.

ילדים ממשפחות יציבות ואוהבות, שאינם מוגדרים בעלי עבר פסיכיאטרי או בעלי רקע של בעיות במשפחה עלולים גם הם לפגוע בבעלי חיים.

כהות החושים שבאה לידי ביטוי בפגיעה בבעל חיים עלולה להביא לחוסר רגישות לסבל של בני אדם, ואחד הדברים החמורים ביותר הוא חוסר תגובה הולמת מצד המבוגרים והתחמקות מעונש על מעשה עינוי או הרג של בעלי חיים.

מחקרים הוכיחו זיקה ברורה בין התעללות בבעלי חיים בילדות לבין מעשי פשיעה (אונס, רצח) בבגרות. המעבר בין פגיעה בבעלי חיים לפגיעה בבני אדם מהיר ולכן מניעה נכונה עשויה לעצור את מעגל האלימות. חוק צער בעלי חיים התשנ"ד מציין כי: **העובר על הוראת איסור התעללות בבעלי חיים דינו מאסר 3 שנים.** (חוק צער בעלי חיים)

פגיעה בבעלי חיים איננה מעשה קונדס! יש להתייחס בכובד ראש לאלימות כלפי בעלי חיים הן בגלל ההשלכות באשר למצבו של הפוגע, הן בגלל מידת הרחמים וערך החיים של ייצור חי, והן מפאת ההשלכות שיש לכך על אלימות בכלל.

שיח תלמידים

* **אחת הילדות ראתה את רן והחברים. כיצד הרגישה?** יתכן ולילדה רגשות אשמה על שלא מנעה את האירוע, יש לתמוך בה ויחד עם זאת לכוון אותה לפנייה לעזרת מבוגר בעתיד.

* **כיצד הרגישו ילדי הכיתה בעקבות האירוע?**

* **האם היה מישהו שאפשר היה לפנות אליו לעזרה?** יש לעשות הבחנה בין דיווח הכרחי לבין הלשנה, הנאמנות של ילדים לחבריהם מול החובה למנוע את המעשה.

* **רן כעס: הגור קרע לו את התיק. מה מותר לעשות כשכועסים?**

* **מה אסור לעשות כשכועסים?**

* **מה התחושות שמתעוררות בנו בעקבות האירוע.** יש ילדים שיביעו כעס על המורה, שלא פתחה לדין אפשרויות עזרה ומציאת פתרון לגור, אלא בחרה להוציא מבית הספר.

* **מה צריך לעשות עם הכלב הפצוע?** אסור לשכוח את הקורבן האמיתי ולהגיש לו עזרה רפואית מיידית.

* **מה נגיד לרן כדי שיפיק לקחים מהמקרה?**

* **מה תלוי בנו וכיצד נמנע הישנות מקרה כזה בעתיד?**

רעיונות להפעלה:

- ציור בעקבות האירוע והוספת מלל מפיו של הכלב, המורה, התלמידים.
 - אילו הכלב יכול היה להביע את התחושות שלו, מה הוא היה אומר לנו.
 - קטעי עיתונות ומקרים המתארים אלימות ילדים כלפי בעלי חיים ודין בסוגיות כמו, זכויות בעלי חיים, סיבות לתופעות אלימות, דרכים והתגייסות למניעת אלימות
 - משחק תפקידים
- ניהול משפט: נציגים ייצגו כל אחד מהמעורבים: הפוגע, הנפגע, הצופים, נציג בית הספר, איש חוק, שומר בית הספר....
- יש לדאוג שבמהלך הדיון יובהר שהאשם הוא הפוגע!

מסר:

התנהגות אלימה כלפי בעלי חיים חייבת להדליק נורות אדומות על מצבו של הפוגע. חינוך ליחס הוגן והומאני, ומניעת התעללות בבעלי חיים אינו מחייב אהבת בעלי חיים. על המבוגרים בבית הספר לשאת באחריות במקרה של הופעת בעל חיים בתחומי בית הספר ולהוות מודל התנהגות נאות. ילדים רבים מזדעזעים מאלימות כלפי בעלי חיים, אך פוחדים להתערב למניעת התופעה.

הערות למורה:

יש להביא את הילדים לחוש אמפתיה והזדהות עם כאב וסבל של בעלי חיים במטרה למנוע התנהגות אלימה כלפיהם. על המורה להימנע מלהפגין תחושות עוינות או חוסר סימפטיה לבעלי חיים ולהישאר המחנך הערכי. יש להבהיר לתלמידים שאלימות כלפי בעלי חיים אסורה על פי חוק ולהציג בפניהם את דרך הטיפול של בית הספר בנושא. על בית הספר לשתף את ההורים, לדווח לפקיד סעד, ולהגיב בחומרה על המעשה. חשוב לבדוק מה קורה בסביבה הקרובה של הפוגע, בבית ובמשפחה, במטרה לעזור לו, כמו כן יש לקיים דיון עם התלמידים. ראה חוזר מנכ"ל בנושא בעלי חיים 3/10 (ג) התשס"ו-נובמבר 2005

רגשות שמעוררים בנו בעלי חיים

קירבה

עזרה

הנאה

הערצה

עצב

כעס

חברות

בטחון

הזדהות

אהבה

נאמנות

כנות

התלהבות

דחייה

פרידה

פחד

רחמים

שמחה

חרדה

חשש

חכמה

קנאה

עלינו ועל החיות שבינינו

מטרות:

1. חשיפת התלמידים לנושא בדרך חווייתית ויצירתית.

2. פיתוח סבלנות וסובלנות דרך שיתוף פעולה.

הכנת סיסמאות בנושא מניעת התעללות בבעלי חיים.

חומרים: בריסטולים, טושים, עיתונים צבעוניים.

מהלך:

1. לחלק את התלמידים ל-4 קבוצות.

2. משימה: כל קבוצה תתבקש לחשוב על סיסמאות בנושא מניעת התעללות בבע"ח

במטרה ליצור כרזה נגד התעללות בבע"ח.

3. כל קבוצה תבחר את הסיסמא הכי טובה שלה.

4. כל קבוצה תקבל חומרים, תכתוב את הסיסמא ותצייר ציור מתאים על בריסטול.

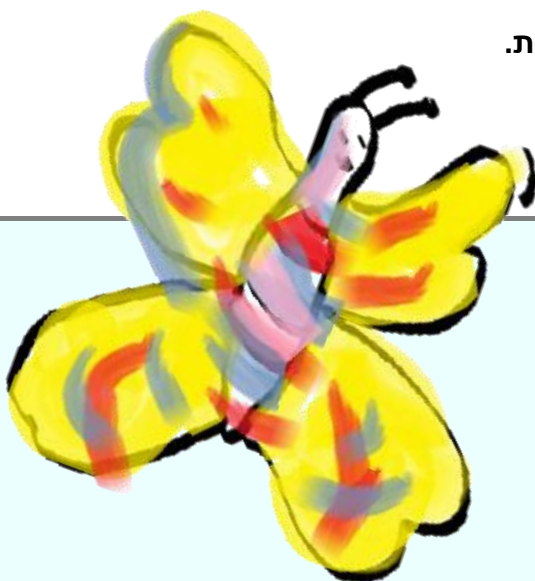
5. במליאה: כל קבוצה תציג ותסביר את הכרזה שלה.

אפשרויות להרחבה:

ניתן לעשות תחרות שכבתית ולבחור את הסיסמאות או הכרזות הכי טובות ואותן להפיק

למדבקות או לחשוב על פרס מתאים.

בנוסף ניתן לעשות את אותה פעילות על חולצות.

דילמות מוסריות

קולברג דוגל בהתערבות ישירה שתקדם את ההתפתחות המוסרית של הילדים לפי סולם השלבים שהוא קבע. לדעתו, כמו שניתן לקדם את ההתפתחות הקוגניטיבית עפ"י התיאוריה של פיאז'ה, כך ניתן גם לקדם את ההתפתחות המוסרית, ע"י ערעור שיווי המשקל הקוגניטיבי שיגרום לארגון מחדש של סכמות מוסריות ולהפנמתן של סכמות גבוהות יותר של חשיבה מוסרית.

חינוך לערכים אינו נעשה בדרך של הטפה מכיוון שהוא יוצר התנגדות בקרב התלמידים ואינו מועיל כלל. לפיכך יש להסביר לילד בצורה הגיונית וברורה את כללי בית-הספר ואת ההיגיון שעומד אחריהם, על מנת שהילד יציית להם מתוך הבנה שלמה ולא מתוך פחד. הטכניקה הנפוצה ביותר היא "דיון בדילמות".

הדיון בדילמות מתאים לגילאי 10 ומעלה, מכיוון שהוא דורש יכולת קוגניטיבית של הבנת הסיבות והכוונות, וכן יכולת להתייחס לכמה ממדים בו זמנית.

אני ובעלי החיים

מה נעשה? בדוק את עצמך...

לפניכם תיאורי מצב המעוררים דילמה. נסו להציע פתרונות לדילמות שהועלו. תארו מצבים נוספים, שעלולים להביא לנטישה, לחוסר אחריות, לאלימות, עיקור והמתת חסד, הכול בהקשר לבעלי חיים.

נטישה/ אחריות

החתולה שלנו המליטה, מה נעשה עם שבעה גורים?

סבא חולה ולא מסוגל לטפל בכלב שלו, אחותי אלרגית לכלבים, צריך למצוא פתרון מיידי. מה נעשה?

הכלב הורס את הרהיטים, אימא לא מוכנה להשאיר אותו אפילו רגע נוסף. מה נעשה?

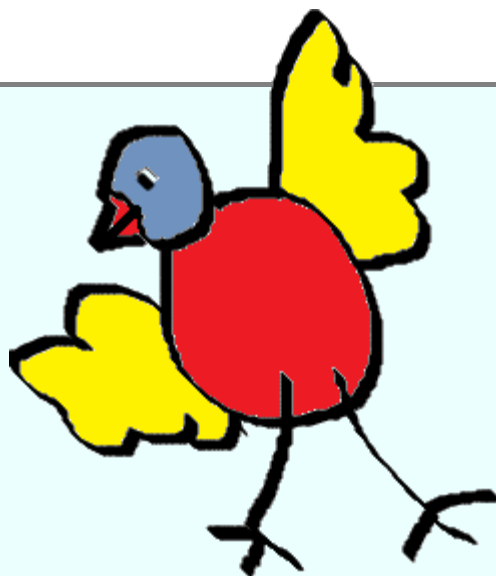
לקחת אחריות

רכב נסע במהירות מופרזת ופגע בכלב.
אתם רואים את הכלב שוכב פצוע בצד הדרך. מה תעשו?

כלב קטן ומוזנח הלך אחרי מבית הספר עד לביתו, מה לעשות?

חתולה המליטה בארון הכיתה, מה לעשות?

ילד נכנס באמצע השיעור לכיתה ובידיו ציפור, מה עושים?

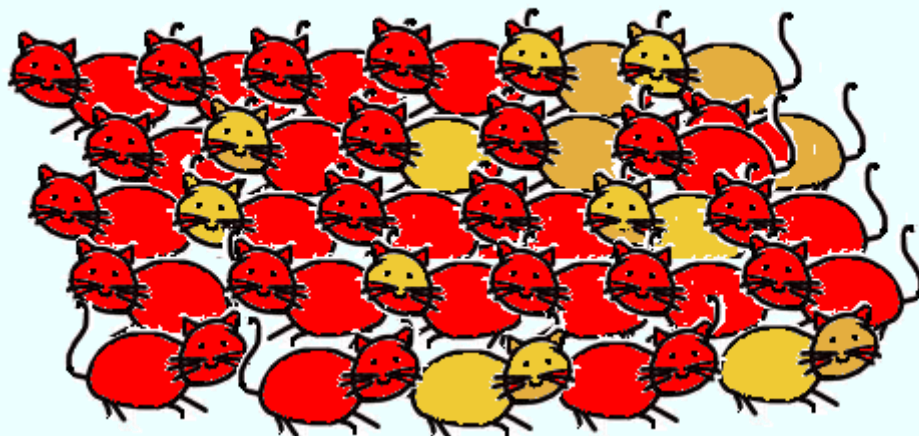

עיקור

החתולה בהריון מתקדם, אין לנו אפשרות לטפל בגורים ואיני יודעת אם נוכל למצוא להם בתים מה לעשות?

נאמר לנו שרצוי לעקר כלבה עוד לפני המלטה ראשונה, אחי חושב שיש לאפשר לכלבה שלנו לחוות המלטה, מה נעשה?

אנו רוצים לאמץ כלבה גזעית באגודת S.O.S חיות, הם מחייבים לעקר אותה, מה לעשות?

התאכזרות/ אחריות

בדרך לביה"ס ראיתם נערים זורקים אבנים על ציפור מה אעשה?

ראיתי ילדים מתעללים בכלב אני מכיר אותם מה אעשה?

ראיתי נערים כולאים חתול בפח אשפה, מה אעשה?

הצעות ונושאים לדיון ולפעילות:

- 1) צרכים בסיסיים ומיטביים – של ילדים
 - 2) צרכים בסיסיים ומיטביים – של בעלי חיים הדומה והשונה...
 - 3) צרכים שונים של בעלי חיים שונים.
 - 4) זכויות של ילדים – מי שומר על זכויותיהם? – מבוגרים: הורים, מדריכים, החוק – בית משפט. מדוע יש את החוק????
 - 5) אלו זכויות יש לבעלי החיים? (ראה חוברת אלימות נגד בעלי חיים) מי שומר על זכויותיהם? כמה הם חשופים ולא מוגנים! מוסדות וגופים ששומרים על האינטרסים של בעלי החיים, אגודה, משרד לאיכות הסביבה, החוק.
 - 6) הגנה על זכויותיהם של בעלי החיים שונים – מבע"ח הכי קרובים אלינו – מחיות מחמד ועד האריות והלווייתנים.
 - 7) יוזמת כתיבת מכתבים לרשות המקומית – מה נבקש? המלצות לפעילויות.
- איסוף מידע רלוונטי, מחקרים וכד'
 - לשלב ספרות ילדים.
 - לשלב סרטים – "דמבו" – (דחייה, חרם, שונות), "חתולים בצמרת" - חתולי בית ורחוב, "היפהפייה והיחפן" (כלבים ברחוב), "השועל והכלב" (עיסוק בציד)

